

**ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО
СПРЕЧУВАЊЕТО И БОРБАТА
ПРОТИВ НАСИЛНИОТ
ЕКСТРЕМИЗАМ ВО МАКЕДОНИЈА**

Проектот е финансиран
од Европската Унија

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на Центар за заедничка основа и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.

Автори: Филип Стојковски и Сефер Селими, Демокраси лаб

Објавува: Центар за заедничка основа Македонија
М.Т. Гологанов 54/1-7
1000 Скопје, Македонија

За издавачот: Вилма Венковска-Милчев
Тираж: 100 примероци

ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО СПРЕЧУВАЊЕТО И БОРБАТА ПРОТИВ НАСИЛНИОТ ЕКСТРЕМИЗАМ ВО МАКЕДОНИЈА

- Мапирачки извештај -

Октомври 2018 година
Скопје

Содржина

• ПРЕДГОВОР	5
• Резиме	6
• Методологија.....	7
• Преглед на статусот на работата во врска со С/БНЕ во Македонија	8
• АНЕКС I	11
• Резиме на НВО што работат на полето на БНЕ.....	11
• АНЕКС II	18
• Дефиниции	18
• АНЕКС III	20
• За ЦЕНТАР ЗА ЗАЕДНИЧКА ОСНОВА (ЦЗО)	20

ПРЕДГОВОР

Граѓанските организации (ГО) на Западниот Балкан во сè поголема мера се охрабруваат да се ангажираат во спречување и борба против насилниот екстремизам (С/БНЕ) примарно фокусирајќи се на борбата против радикализација што води до насилство, но исто така и на поопширни прашања поврзани со промоцијата на толеранција, спречувањето на говорот на омраза, помирувањето и граѓанската едукација. Клучна препрека за ефективна реализација на С/БНЕ програми на Западниот Балкан останува недостигот од разбирање кај постоечките актери од локалната заедница што имаат капацитет и кредибилитет да реализираат С/БНЕ програми на основно рамниште. Затоа, конзорциум составен од шест ГО од Западен Балкан (Албанија, Босна и Херцеговина, Косово¹, поранешна југословенска Република Македонија, Црна Гора и Србија) спроведе истовремено мапирање на постоечките учесници релевантни за имплементација на С/БНЕ активности.

Оваа публикација содржи наоди од истражувањата за идентификувани ГО, верски организации (ВО) и формални и неформални локални групи на заедницата (ЛГЗ) што работат на полето на С/БНЕ во Македонија и овозможуваат разбирање на квалитетот и потенцијалите на нивните односи со клучни локални, национални и регионални учесници од јавниот, граѓанскиот и деловниот сектор.

Мапирањето се изврши со употреба на единечна стабилна метода за мапирање што се применува од страна на секој партнер. Центар за заедничка основа (ЦЗО) за спроведување на мапирање во Македонија ја ангажираше локалната организација *Демокраси лаб* и нејзиниот истражувачки тим за С/БНЕ.

Оваа активност е дел од регионалниот проект **„Заедниците на прво место: Креирање центар на граѓанското општество за спречување и борба против насилен екстремизам - од превенција до реинтеграција“** имплементиран од *Форум МНЕ* (Црна Гора), *Центар за законски граѓански иницијативи* (Албанија), *Надеж и домови за деца* (Босна и Херцеговина), *Партнерс Косова - Центар за управување со конфликти* (Косово), *Културен центар ДамаД* (Србија) и *Центар за заедничка основа* (Македонија), а финансиран од Европската Унија преку кредитната линија за граѓанско општество и медиумската програма 2016-2017 „Консолидирање регионални тематски мрежи на граѓански организации“.

¹ Ова именување е без референција кон позиции за статусот и е во согласност со УНСЦР 1244 (1999) и Мислењето на ЈЦЈ за Декларацијата за независност на Косово.

РЕЗИМЕ

Заканите од насилниот екстремизам се глобални - ниедна држава не е имуна на неговите опасности. Земјите од Западен Балкан не претставуваат исклучок, а посебно имајќи го на ум неговиот чекор кон пребродување на наследството на конфликти и креирањето процес што се заснова на владеењето на правото. Согласно податоците достапни од крајот на 2012 година до почетокот на 2016 година, околу 950 лица од Западен Балкан патувале за Сирија и Ирак².

Додека во или околу изминатата година во Македонија се забележа зголемување на напорите во врска со С/БНЕ, кои главно се подржани од меѓународната заедница, кај македонските напори за тематизирање на ова прашање и понатаму постојат значајни недостатоци. Главна причина е преголемото потпирање на меѓународно финансирање за С/БНЕ, што ја ограничува рамката во која јавните институции и организации можат да бидат носители на прашањето. Истовремено, постои недостиг на работа на повеќе критични полиња, вклучувајќи дерадикализација, рехабилитација и работа со семејствата на вратени странски терористички борци.

Конечно, во земјата премногу се потенцираше особено исламскиот екстремизам, со малку или воопшто никакво внимание посветено на други форми на екстремизам, како десничарски и националистички екстремизам. Ова во одредена мера беше водено од донаторите и поседува потенцијал дополнително да ги изолира поединците што можеби се чувствуваат како цел поради потенцирањето што, пак, нивната радикализација ќе ја направи уште поверојатна.

2 Азиновиќ, В. (авт.) (2017). Помеѓу спас и терор: Радикализацијата и феноменот на странски борци на Западниот Балкан, Сараево

МЕТОДОЛОГИЈА

Истражувањето беше спроведено со цел да се мапираат граѓански организации (ГО)³, вклучувајќи верски организации (ВО) и формални и неформални локални групи на заедницата (ЛГЗ) што работат на полето на спречување и борба против насилниот екстремизам (П/ЦВЕ) во Македонија.

Тоа вклучуваше:

а. ГО што се ангажираат во активности специфични за С/БНЕ или директно ги тематизираат водечките сили за насилен екстремизам во целата или во дел од земјата;

б. ГО што се ангажираат во активности специфични за С/БНЕ или индиректно ги тематизираат водечките сили за насилен екстремизам низ целата или во дел од земјата;

в. ГО што во моментот не вршат работа специфична или релевантна за С/БНЕ, но кои врз основа на нивниот моментален мандат можат да биде заинтересирани за учество во програмата;

г. Актуелно воведени практични механизми за соработка помеѓу самите ГО или помеѓу ГО и владата во државата; и

д. Завршени, тековни и планирани проекти специфични и релевантни за С/БНЕ што се имплементирани од горе наведените ГО.

Студијата е реализирана најпрвин преку спроведување на истражување за релевантните актери во секторот на ГО и ВО што работат на полето на С/БНЕ преку компјутер. Потоа се пратени прашалници до околу 30 ГО што сметаме дека работат или имаат интерес да работат на полето на С/БНЕ. Овие прашалници вклучуваа прашања за структурата на организацијата, видовите на проекти што тие ги реализираат, кои се нивните главни крајни корисници и, најважно, дали работат на темата С/БНЕ. Доколку тоа е така, во кое својство, а доколку не, каков би бил нивниот интерес за работа на ова поле во иднина. Во понатамошниот тек спроведовме пет интервјуа со релевантни учесници од Владата, од меѓународната заедница во Македонија и од меѓународни организации.

3 Согласно најновата дефиниција за ГО на ЕУ, тие вклучуваат „невладини организации, организации што ги претставуваат домородните народи, организации што претставуваат национални и/или етнички малцинства, организации на дијаспората, мигрантски организации во партнерски држави, организации на локални трговци и граѓански групи, здруженија, здруженија на работодавачи и трговски сојузи (општествени партнери), организации што застапуваат економски и социјални интереси, организации за борба против корупција и измама и промоција на добро владеење, организации за граѓански права и организации за борба против дискриминација, локални организации (вклучувајќи мрежи) вклучени во децентрализирана регионална соработка и интеграција, организации на потрошувачи, организации на жени и младинци, еколошки, наставни, културни, истражувачки и научни организации, универзитети, цркви и религиски здруженија и општества, филозофски и неконфесионални организации.“ Повеќегодишна индикативна програма за тематската програма „Граѓански организации и локални служби“ за периодот 2014-2020, Ц(2014) 4865 конечна, 15.7.2014, стр.4.

ПРЕГЛЕД НА СТАТУСОТ НА РАБОТАТА ВО ВРСКА СО С/БНЕ ВО МАКЕДОНИЈА

При анализирање на напорите во врска со С/БНЕ во Република Македонија, важно е да се има на ум дека тие неколку години заостануваат во споредба со Косово и Албанија. Ова делумно се должи на политичката криза што ја зафати земјата. Неколку години полињата на работа како С/БНЕ беа ставени настрана станувајќи главен приоритет со решавање на кризата. По јуни 2017 година, кога кризата конечно беше решена и новата влада дојде на власт, БНЕ повторно стана приоритет на Владата, како и на други меѓународни актери. Претходната влада работеше на стратегијата за БТ во 2015 година и на 15 март 2016 година Владата ја одобри Националната стратегија за борба против тероризмот. Сепак, поради политичката криза, стратегијата не беше воопшто имплементирана.

Во 2017 година се именуваа националните координатори на БНЕ и БТ за Македонија со изготвување на стратегија за БНЕ и нејзино одобрување од Владата во март 2018 година. Ова беа позитивни чекори за Македонија бидејќи ништо налик овие чекори не беше преземено претходно. Координаторите, иако со недостиг на финансиски и човечки ресурси, поставија солидна основа за постојана меѓувладина и соработка на граѓанското општество, која во иднина може да биде подобрена.

Во врска со меѓународни актери и донатори, најактивните тела се Амбасадата на САД, УСАИД, британската амбасада, холандската амбасада, германската амбасада, ОБСЕ, ИОМ (која имплементира проекти во различни општини во Македонија, вклучувајќи ги Сарај, Врапчиште, Студеничани, Лабуништа, Липково, Тетово и Шипковица) и Хедаја. Донаторите имаат редовни состаноци каде што дискутираат нови настани на полето на БНЕ, и се трудат да обезбедат да нема преклопување на финансирањето. Од страна на македонските владини тела не се финансирани напори за С/БНЕ на ГО што, пак, значи дека ГО зависат од меѓународни донатори за ваков вид проекти. Ова може да претставува предизвик бидејќи за напорите за С/БНЕ е важно тие да бидат одржливи и поддржани од локални и државни служби за да имаат повеќе ефект и да промовираат локално носење на процесот. Важно е да се забележи дека генерално постои недостиг од државно финансирање на ГО, а не само за прашања поврзани со С/БНЕ. Сепак, парични средства се достапни за полињата на работа на ГО од повисок приоритет, како интеграција во ЕУ и во НАТО, додека за С/БНЕ не се издвоени средства.

Кога зборуваме за соработка на ГО со владини институции на темата С/БНЕ, тоа најчесто се одвива преку Националното тело за координација на С/БНЕ. Овој орган досега не уредил формален канал за комуникација со ГО, но се состанува со нив на ад-хок основа и ја искажа својата свесност за потребата за формализирање и регулирање на овие средби. Дополнително, не постојат официјални канали за комуникација помеѓу ГО или други релевантни учесници, како што се локалните служби.

Бројот на ГО што работат на полето на С/БНЕ се покачува. Само 2 години порано постоеја најмногу три ГО што главно се фокусираа на истражување. Спроведени се повеќе опширни проекти за истражување со фокус на спецификите на државата во однос на НЕ, вклучувајќи привлекувачки и одбивачки фактори, заедници изложени на ризик и институционална реакција или нејзиното непостоење. Ако треба да се спроведат дополнителни истражувања, тие повеќе би требало да бидат насочени кон одредено поле на БНЕ или заедница што порано не била предмет на истражување.

Во моментот се реализираат неколку значајни проекти за С/БНЕ. *Кружокот на мајки*, имплементиран од институтот ЗИП под водство на *Жени без граници* е продолжување на *Школите за мајки* кои беа имплементирани од тинк-тенкот *Аналитика* во 2016/2017 година. *Кружокот на мајки* е значаен и уникатен бидејќи го истражува односот помеѓу родителот и детето и оној помеѓу ученикот и учителот, и поддржува мајки и наставници што продолжуваат редовно да се ангажираат на структуриран начин, така што ефективно ќе можат да ја зајакнат отпорноста на младите на НЕ. *Центарот за истражување и креирање политики* (ЦИКП) раководи со конзорциум што спроведува проект со цел да им се помогне на работниците во училиштата што се на првата линија и на родителите при давањето помош на младите за градење отпорност на насилниот екстремизам. *Институтот за мир, безбедност и истражување на политики* *Коница* раководи со обука за обучувачи со шест пензионирани полициски службеници од комуналната полиција, кои потоа ќе треба да обучат други 120 активни полициски службеници на национално ниво.

Кога станува збор за ангажманот на општеството и градењето на отпорност, веќе беа спроведени повеќе проекти. ИОМ беше многу активна во повеќе општини во Македонија, со иницијативи раководени од млади лица, дијалози во заедницата и обуки на родители и наставници. Дополнително, ИОМ работи на поддршка на канцеларијата на националниот координатор во првите фази на воведување локален механизам за враќање во Македонија. *Центар за заедничка основа* спроведува проект за воведување акциски тим во заедницата (АТЗ) во трите општини Чаир, Гостивар и Кичево, како локален совет со повеќе учесници и со посебен фокус на С/БНЕ со цел да се изготват и да се имплементираат локални акциски планови. *Цивил - центар за слобода*, исто така, имплементира проект „Заедниците против насилниот екстремизам“ со локалните заедници во Чаир, Гази Баба и општини од Велес за идентификација и тематизирање на факторите за радикализација. И, конечно, *Демокраси лаб* раководи со различни иницијативи за С/БНЕ, вклучувајќи дијалози во заедницата како резултат на истражувачки проект во партнерство со фондацијата *Бергхоф* за распространување наоди и давање решенија во заедницата со локален партнер и со членови на заедницата, и расаководи со Центарот за млади и заедницата во Гостивар за на членовите од заедницата да им се понудат алтернативи, како и ризичните млади лица да се едуцираат со животни способности и да се изгради отпорност на заедницата.

Во моментот се соочуваме со недостиг на работа на полето на отстранување, ресоцијализација и реинтеграција на поранешни странски терористички борци, независно дали преку затворски програми или други програми на заедницата. Ова во моментот изгледа дека е најголемиот недостаток што се признава и од повеќе актери во БНЕ.

Досега, најголемиот дел од истражувањата и активностите во врска со С/БНЕ се преземени од ГО, а меѓу-владините иницијативи се фокусираа само на исламските форми на екстремизам. Овој фокус е потенцијално негативен поради тоа што има потенцијал да креира понатамошен раздор и чувства на маргинализација и исклучување кај муслиманите во македонското општество. Ова може да води до чувство кај заедницата дека таа е таргетирана од владини и невладини иницијативи, при што тие се „виновни поради поврзување“ со верата. Овој пристап не го зема предвид растечкиот десничарски екстремизам што моментално е во подем во Македонија. Овој вид екстремизам во некои партии честопати е поприфатлив во рамките на просечниот политички дискурс отколку исламскиот екстремизам. Скоро настанатата промена на власта во Македонија може да ги има пренесено оние десничарски екстремистички наративи од главниот јавен дискурс во нивната почетна форма, каде што радикализацијата може да настане на повеќе незабележани начини што ја прави потешка за борба против неа. Ова се причините зошто е од клучна важност меѓународните донатори да финансираат организации што ќе вршат истражувања и ќе ја зајакнат отпорноста на насилниот екстремизам како на етничките македонски заедници така и на етничките албански заедници. Овој пристап ќе овозможи повеќе рамнотежа за вкупниот напор за БНЕ и ќе се осврне на прашање што честопати не се опфаќа од иницијативи за БНЕ, со тоа зголемувајќи ја својата моќ, а што, пак, самостојно нема да исчезне.

Критично е да се забележи дека, општо гледано, во Македонија, освен недостиг на финансирање и комуникација помеѓу ГО, постои и значаен недостиг на експертиза за БНЕ во секторот на ГО. Затоа, би било корисно да се организираат студиски посети или едукациски размени помеѓу македонски ГО и ВО и држави со поразвиени програми и знаење за С/БНЕ. Ова посебно е критично кога се работи за БНЕ бидејќи темата бара стручни лица со големо знаење и искуство, со цел активностите да се реализираат со видливи резултати и без да направат штета, имајќи на ум дека се работи за екстремно комплексна и чувствителна тема во Македонија, како и во другите држави.

Дополнително, постои недостиг на работа во однос на С/БНЕ што би се вршела од верските заедници низ целата држава. Генерално, само Исламската верска заедница е инволвирана и запознаена со С/БНЕ во Македонија, додека другите верски организации недоволно се вклучуваат или не се свесни за својата улога.

АНЕКС **РЕЗИМЕ НА РАБОТАТА НА НВО НА ПОЛЕТО НА БНЕ**

1. Назив на ГО – <i>Аналитика тинк-тенк</i> www.analyticamk.org
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус: Аналитика е тинк-тенк што опфаќа повеќе полиња, како безбедносна и надворешна политика, енергија, јавни финансии и изготвува извештаи за политиката, брифира и се залага за прашања поврзани со овие полиња. Аналитика, исто така, беше првата НВО во Македонија која спроведе истражување на темата С/БНЕ.</i>
<i>Географски фокус: Скопје</i>
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Процена на напорите на Македонија за борба против насилниот екстремизам, извештај за политиката (завршено) Работа во правец на отпорни заедници, извештај за причините за насилен екстремизам во Македонија (завршено) <i>Училишта за мајки</i> во општина Чаир. Проектот има за цел да ја подигне свеста за борбата против радикализмот и да ги подобри компетенциите и способностите на мајките од Македонија за справување на феноменот радикализација во нивниот однос со децата. Вршеше обуки за мајките со цел да се оспособат за градење безбедносна стратегија базирана на заедницата со цел да се борат против радикални идеологии. Во рамките на овој модел, мајките можат да работат кон демистифицирање на заканата и да ги поттикнат нивните семејства и заедници да бидат внимателни и мобилизирани против оваа закана. (завршено)
<i>Извори на финансирање: Амбасада на САД, холандска амбасада, Жени без граници.</i>

2. Назив на ГО – <i>Здружение за демократски напредок Демокраси лаб</i> (http://demlab.org/)
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус: промовирање и унапредување на демократските вредности во Македонија преку градење капацитети за ГО и институции, вклученост на граѓани, дигитални алатки и јавни кампањи.</i>
<i>Географски фокус: Низ целата држава</i>
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Проектот „Посета на говорители за БНЕ“ (борба против насилен екстремизам) ги собра заедно некои од најактивните раководители на организации во регионите на Скопје и Тетово за тие да ги изградат своите организациски капацитети за борба против насилниот екстремизам. Во неформално опкружување за разговор и размена на искуства, учесниците имаа шанса да ги истражат можностите, активностите и различните алатки и ресурси со цел да иницираат активности, проекти и решенија за да влијаат врз своите заедници во врска со оваа тема. (завршено) <i>Центарот за млади и заедницата</i> во Гостивар (ЦМЗ) нуди безбедно и отворено место за сите жители на Гостивар. Ние ѝ нудиме програми на заедницата за младите луѓе во Гостивар, а нашата заедничка соба без наемнина му е достапна на секој член на заедницата што сака да придонесе за позитивни промени во Гостивар. Се стремиме кон сплотување на членовите на заедницата, славење на нашите богати култури и градење на поотпорна заедница. (во тек) Можности за спречување насилен екстремизам преку регионална и меѓурегионална размена. Оттука, главна цел на проектот ќе биде поддршка за спречување насилен екстремизам на Западен Балкан преку спроведување заедничка анализа, регионално и меѓурегионално вмрежување и совети за политиките на домашните и странски учесници, со цел да се тематизираат привлекувачките и одбивачките фактори на радикализацијата (процесот) и насилниот екстремизам (исходот). Проектот ќе ги истражува потенцијалните придобивки од поврзувањето на активности за СНЕ со регионално создавање мир и напорите за помирување со цел да се спречат радикализацијата и насилниот екстремизам. (во тек)
<i>Извори на финансирање: Амбасада на САД, УСАИД, МНР на Германија, локални влади.</i>

3. Назив на ГО – Здружение <i>Чекор кон Европа</i>
efremov24@yahoo.com,
Вид организација, на пр. НВО , организација на заедница, верска организација
<i>Тематски фокус:</i> придонесување кон процесот на европска интеграција преку истражување на транспарентноста и одговорноста на локалните фактори; вклучување на младина и граѓаните во процесот на донесување одлуки на локално ниво.
<i>Географски фокус:</i> Кавадарци
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Нема напори за С/БНЕ. Заинтересирана за работа на ова поле во иднина.
Извори на финансирање: меѓународни (Мисијата на ЕУ во Скопје, Амбасадата на САД во Скопје)

4. Назив на ГО - Здружение <i>Национален ромски центар</i> - Куманово (http://nationalromacentrum.org/en/)
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус:</i> залагање и поддршка за подобри услови за живот на ромската популација во Македонија, како и на сите групи во заедницата што живеат со социјален ризик, т.е. болести, сиромаштија, се предмет на дискриминација, сегрегација или се загрозени и живеат на работ на социјалната и економска маргинализација. Создавање подобри услови за зголемена интеграција на пазарот на труд за долгорочно невработените, социјално загрозените и сиромашни лица;
<i>Географски фокус:</i> главно Куманово, но работи и на национално ниво.
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Голем дел од работата на <i>Националниот ромски центар</i> се сведува на справување со условите што олеснуваат дискриминација и насилства од омраза против заедницата на Ромите, што е релевантно за С/БНЕ.
Извори на финансирање: Европска Унија, Фондација <i>Отворено општество</i>

5. Назив на ГО – Здружение за развој и активизам <i>Аква</i>
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус:</i> Аква работи со прашања поврзани со: добро владеење, образование, младина, диверзитет, младите во мултиетничко опкружување
<i>Географски фокус:</i> Струга
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Немале проекти, но имаат интерес за развивање на нивните капацитети на ова поле.
<i>Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)</i>
Извори на финансирање: /

6. Назив на ГО - Здружение <i>Институт за мир, безбедност и истражување на политики - Коница</i>
<i>Вид на организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус:</i> промоција и унапредување на меѓуетничките односи, заштита и промоција на човекови права, поттикнување и промовирање на соработка меѓу граѓаните .
<i>Географски фокус:</i> скопски регион
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Назив на проектот: „Пријателски патроли“. Финансиран од Амбасадата на САД во Скопје. Времетраење на проектот: 5 месеци. Активностите на проектот: 1. Обука на шест поранешни службеници со <i>меки</i> методи за рано откривање на знаците на радикализација и нивно спречување; 2. Обука на 120 моментални службеници со гореспоменатите методи и нивна примена во секојдневната работа; 3. Изготвување <i>меки</i> методи применливи во Македонија за борба против насилниот екстремизам; 4. Креирање мрежа на полициски службеници кои можат да работат во борбата против екстремизмот во рамките на нивната секојдневна работа.
<i>Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)</i>
<i>Извори на финансирање:</i> Амбасада на САД во Скопје

7. Назив на ГО – <i>Центар за едукација и развој</i> (http://ced.org.mk/site/en/)
<i>Да се подигне нивото на самоиницијативи и одговорности</i> <i>Да се подигне свеста меѓу младите за заштита на животната средина</i> <i>Да се подигне соработката помеѓу младите од различни националности</i> <i>Да се придонесе за креирање капацитети за инклузија на млади лица со пречки во развојот во едукацијата, пазарот на труд и општо во општеството</i> <i>Активно да се придонесе за креирање на стратегии и политики за различни институции</i>
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус:</i>
<i>ЦЕР инвестира во млади луѓе преку неформална едукација, волонтирање и работа со млади поттикнувајќи креативни иницијативи и заемна соработка со цел да се придонесе кон зајакнување на капацитетите и знаење за справување со животните предизвици.</i>
<i>Географски фокус:</i> полошки регион
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Завршени. Проект со Хедаја. (Не беа дадени дополнителни информации).
<i>Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)</i>
<i>Хедаја</i>

8. Назив на ГО – <i>Центар за меѓукултурен дијалог</i> (http://cid.mk/)
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус:</i> промоција на меѓукултурно прифаќање и активно граѓанство преку процеси за творење на капацитети, едукација и работа со млади
<i>Географски фокус:</i> кумановски регион
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Во тек: кампови и работилници за промовирање на мултикултурализам и толеранција. Младински иницијативи за мир и мултикултурализам преку спорт.
<i>Кои се моменталните недостатоци на напорите за С/БНЕ во заедницата, државата и регионот, вклучувајќи и поврзано со напорите на ГО?</i>
<i>Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)</i>
ОБСЕ, британската амбасада, ЕУ, Европска комисија.

9. Назив на ГО – <i>Центар за истражување и креирање на политики</i> (http://www.crpm.org.mk/)
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус:</i> ЦИКП работи на прашања поврзани со: македонската политика, добро владеење, образование, пазар на труд, полова анализа и одржлив развој.
<i>Географски фокус:</i> Скопје
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Едукација за превенција, финансиран од Хедаја (во тек). Активностите се поделени на (3) работни пакети. Основното истражување на перцепциите за БТ и С/БНЕ кај училишниот персонал (професори и стручни лица) во средните училишта на територија на град Скопје и општините Куманово, Тетово и Гостивар; зајакнување на капацитетите на професорите и стручните лица, родителите и претставниците на општинската администрација на полето на БТ и С/БНЕ и детектирање на раните знаци на радикализација; развој на систем за рано предупредување за радикализација што води до насилен екстремизам и развој на систем за враќање на локално (општинско) ниво.
<i>Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)</i>
Извори на финансирање: Хедаја

10. Назив на ГО – <i>Центар за одржлив развој на заедницата - Дибер</i>
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус:</i> ЦОРЗ работи на теми поврзани со: добро владеење, образование, заедници, младинци.
<i>Географски фокус:</i> Дебар
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Немале проект на полето на БНЕ или СНЕ, но имаат интерес да работат на тоа.
<i>Извори на финансирање, на пример домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)</i>
Извори на финансирање: /

11. Назив на ГО - <i>Фактор - Кичево</i>
<i>Мандат/одговорности – нема податок</i>
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус:</i> оспособување на младите преку активности што го подобруваат нивниот политички ангажман и меѓукултурниот дијалог и разбирањето
<i>Географски фокус:</i> Кичево
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Завршени. Проект за борба против говорот на омраза (финансиран од ЕУ)
Извори на финансирање: Меѓународни (ЕУ)

12. Назив на ГО – <i>Фондација за локален развој и демократија Фокус - Велес</i>
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус:</i> добро владеење, иницијативи за развој на локалната заедница, филантропија, институционален развој, градење капацитети за жени и младинци, како и меѓународна соработка
<i>Географски фокус:</i> Велес
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Немале проекти, но имаат интерес за развивање на своите капацитети на ова поле.
<i>Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)</i>
Извор на финансирање: /

13. Назив на ГО – Форум за истражување на безбедносни политики – СЕКУРИТАС
Вид организација, на пр. НВО , организација на заедница, верска организација
Тематски фокус: безбедносни политики и надворешни работи
Географски фокус: Скопје
Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)
Завршени. Студија за изводливост за имплементација на прирачникот за БНЕ во средни училишта во Македонија.
Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)
Извор на финансирање: Мисијата на ОБСЕ во Скопје

14. Назив на ГО – Хоризон Цивитас
Вид организација, на пр. НВО , организација на заедница, верска организација
Тематски фокус: граѓански активизам и охрабрување за општествена одговорност.
Географски фокус: Скопје
Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)
<ol style="list-style-type: none"> 1) Во тек: зајакнување на отпорноста на радикализација на младите од Западен Балкан. Проектот ќе содржи истражувачка компонента, како и онлајн контранаративи и работилници за промоција на религиски соживот. 2) Во тек: зајакнување на капацитетите на националните координатори за тоа како да им пристапат на семејствата на затворени СТБ и да ги искористат нивните приказни како контранаративи.
Извори на финансирање: Глобсец (Словачка) и британска амбасада во Скопје.

15. Назив на ГО – Исламска верска заедница на Македонија (http://bf.mk/en/)
Вид организација, на пр. НВО , организација на заедница, верска организација
Тематски фокус: официјалната Исламска верска заедница во Македонија. Ја следи Ханафи школата на размислување.
Географски фокус: Македонија
Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)
Во тек: работат на борба против идеите што се шират од страна на екстремистички проповедници преку подигнување на свеста на петочните молитви.

16. Назив на ГО – Македонска платформа против сиромаштија
Вид на организација, на пр. НВО , организација на заедница, верска организација
Тематски фокус: Македонската платформа против сиромаштија работи на прашања поврзани со намалување на сиромаштијата и општествена инклузија, демократија преку учество, човекови права, социјална и здравствена заштита, недискриминација, вработување, образование, креирање на политики.
Географски фокус: Скопје, Бутел
Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)
Тие немаат проекти на полето на борбата против или спречување насилен екстремизам во Македонија
Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)
Извори на финансирање: /

17. Назив на ГО – <i>Мултикултура</i>
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус: Мултикултура работи на младински активизам и меѓуетнички односи.</i>
<i>Географски фокус: тетовски регион.</i>
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Немаат претходни проекти или активности за С/БНЕ
<i>Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)</i>
Извор на финансирање: /

18. Назив на ГО – <i>Нексус - граѓански концепт</i> (http://nexus.org.mk/)
<i>Вид на организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус: промоција и подигнување на демократијата</i>
<i>Географски фокус: полошки регион</i>
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Едукација за превенција, финансиран од Хедаја (во тек) во партнерство со ЦИКП и ЦЕР. Активностите се поделени на (3) работни пакети. Основното истражување на перцепциите за БТ и С/БНЕ кај училишниот персонал (професори и стручни лица) во средните училишта на територија на град Скопје и општините Куманово, Тетово и Гостивар; зајакнување на капацитетите на професорите и стручните лица, родителите и претставниците на општинската администрација на полето на БТ и С/БНЕ и детектирање на раните знаци за радикализација; развој на систем за рано предупредување за радикализација што води до насилен екстремизам и развој на систем за враќање на локално (општинско) ниво.
Извори на финансирање: Хедаја.

19. Назив на ГО – <i>Младински културен центар - Битола</i>
https://mkcibt.org.mk/en/
<i>Мандат/одговорности –</i>
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус: обединување и развој на креативниот потенцијал на младите луѓе и охрабрување за граѓански активизам преку развој на волонтерство и неформална едукација, развој на демократско и граѓанско општество и развој на урбана култура и придонес.</i>
<i>Географски фокус: Битола и пелагонискиот регион</i>
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Дел од поделеното минато - Иницијатива за заедничка иднина. Овој проект соединува 18 партнерски организација и има за цел да им помогне на ГО да бидат признаени од владите како важни општествени фактори, да се зајакне регионалната соработка, да се подигне кредибилитетот, политичкото учество и ефективност на ГО, да се залага за спречување на радикализација, да се олесни меѓуетничкиот дијалог во регионот на Западен Балкан и Турција и да се имплементира пристап со вклучување на сите учесници што ќе поттикне општествена реконструкција. Повеќе информации на: http://jointfuture.org/about/
Извори на финансирање: различни извори, во најголем дел меѓународни.

20. Назив на ГО – <i>Платформа за младинско јакнење ЈЕП</i>
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус: ЈЕП работи на развој на интелектуалните капацитети за млади луѓе.</i>
<i>Географски фокус: Гостивар</i>
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
Тие не работеле на оваа тема, но се подготвени да работат на неа бидејќи, според нивно мислење, младите се под поголемо влијание од овој феномен што креира потреба тој да се третира и да се обработува од страна на младинските организации
<i>Извори на финансирање, на пример, домашни (кој дел од владата) и/или меѓународни (кој донатор/кои донатори)</i>
Извори на финансирање: УСАИД, УНДП

21. Назив на ГО – <i>ЗИП Институтум (http://zipinstitute.mk/)</i>
<i>Мандат/одговорности – нема податок</i>
<i>Вид организација, на пр. НВО, организација на заедница, верска организација</i>
<i>Тематски фокус: ЗИП Институтот се стреми кон подобрување на демократските процеси, владеење на правото и развој на граѓанското општество во Република Македонија преку специјално изготвени решенија за најтните социјални, општествени и систематски проблеми, како демократизацијата на македонското општество, владеење на правото и добро владеење, зајакнување на граѓанската свест, инклузивни политики, мултикултурен соживот.</i>
<i>Географски фокус: Скопје и околината</i>
<i>Активности/проекти за или релевантни за С/БНЕ што вреди да се споменат (завршени, тековни и планирани)</i>
<p>- <i>Кружоци на мајки</i> (во тек): зајакнување на кохезијата во заедницата преку отпочнување со општественото движење <i>Кружоци на мајки</i> што вклучува поддршка на мајки и наставници за да продолжат редовно да се ангажираат на структуриран начин, така што својот глас ќе го користат за да ја прекинат тишината за табу-темата екстремизам.</p> <p>- <i>Охрабрување на жените да станат водачи во заедницата преку обука на таленти што произлегуваат од училиштата за мајки.</i></p> <p>- <i>„Иницијатива за борба против насилниот екстремизам“ (завршена).</i> Проектот се стремеше кон отпочнување на дијалог помеѓу различни млади студенти по теологија од различни верски групи, како и нивните верски водачи, за подобро разбирање на манипулациите и погрешните претставувања за верата за целите на политичка корист или наведување кон говор на омраза и насилство. Генерална цел на проектот беше најпрвин да се почне, а потоа и да се изгради ефективен, умерен дијалог помеѓу главните верски заедници во Република Македонија преку таргетирање на најзагрозените и потенцијално највлијателните групи: млади студенти по теологија, кои подоцна ќе станат верски лидери во нивните одредени заедници.</p>
Извори на финансирање: <i>Цивика мобилитас, Жени без граници, ЦИЈА – САД</i>

АНЕКС 2

ДЕФИНИЦИИ

Имајќи на ум дека терминологијата поврзана со насилниот екстремизам и спречувањето и борбата против него може да биде збунувачка и проблематична - поимите честопати се политизираат и се користат заменски и честопати без јасна дефиниција, што води кон тоа исти поими да се користат за опишување на различни пристапи. За целите на ова мапирање беа користени дефинициите развиени од Советот за регионална соработка како дел од неговата Регионална платформа за борба против радикализацијата и насилниот екстремизам што води до тероризам и регрутирање на странски терористички борци.

I. Насилен екстремизам (НЕ): Назив на феноменот каде што луѓе или групи, следејќи ги своите идеолошки цели, покажуваат волја за примена на насилство како крајна последица на нивниот екстрем начин на размислување; примената на насилство за исполнување политички цели; процесите за заземање екстремистички/радикални (политички, верски или идеолошки) гледишта и нивно претопување во насилна активност.

II. Спречување и борба против насилен екстремизам (С/БНЕ): Користење непринудни мерки што се стремат кон тематизирање на поттиците или главните причини за насилен екстремизам. Согласно УНДП, „вообичаено може да се направи разлика помеѓу БНЕ, кој се фокусира на борба против активностите на постоечки насилни екстремисти и СНЕ, кој се фокусира на спречување на понатамошното ширење на насилниот екстремизам. Сепак, во пракса, иницијативите честопати ќе работат на двата аспекта, со комбиниран пристап.“ Ова мапирање ќе вклучи ГО кои, меѓу другото, работат на проекти што се означени или поинаку опишани како „БНЕ“, „СНЕ“ или „Б/СНЕ“.

Дополнителни релевантни дефиниции:

Специфични за Б/СНЕ: ГО наведени во мапирањето треба да се класифицираат како специфични за С/БНЕ кога се ангажираат за следниве активности: спречување и борба против насилен екстремизам, дерадикализација, повлекување од ангажман и реинтеграција, контранаративи и контрапораки и градење отпорност на заедницата на насилниот екстремизам. Активностите се дизајнирани со изречната цел намалување или градење отпорност на насилниот екстремизам.

Дерадикализација: Социјален и психолошки процес, каде што посветеноста или вклученоста на поединецот во насилен екстремизам се намалува до онаа мера што тој веќе не претставува ризик за вклученост или ангажирање во насилна активност, т.е. одбивање на предметната насилна идеологија или уверување и одбивање

на посветеноста за примена на насилство за наметнување на идеологијата или уверувањето. Дерадикализацијата, исто така, може да се однесува на иницијатива што се обидува да постигне намалување на ризикот за повторна навреда преку третирање одредени и релевантни прашања за повлекување од ангажман. Дерадикализацијата вклучува промена различна од онаа што се поврзува само со повлекување од ангажман: таа вклучува промена на когнитивно ниво, а не едноставно физички престанок на некое воочливо однесување.

Повлекување од ангажман: Процес во кој некој поединец искусува промена на улога или функција што вообичаено се поврзува со намалување на насилно учество, т.е. во поголема мера откажување од насилство отколку од предметната идеологија или уверувања. Не мора нужно да вклучува напуштање на организацијата или движењето за насилен екстремизам. Дополнително, целосното повлекување од ангажман може да го спречи менувањето на улогата што, пак, може да биде под влијанија на психолошки фактори, како дезилузирање, синдром на исцрпеност или неуспех во исполнување на очекувањата кои влијаеле врз иницијалното вклучување. Ова може да води кон тоа членот да бара друга улога или улоги во рамките на движењето. Реинтеграција: процес каде што на вратен странски терористички борец (СТБ) или поранешен насилен екстремист, кој се смета дека не претставува безбедносна закана, му се дава психо-социјална поддршка, образование, вработување или обука за да се олесни неговото повторно вклучување во заедницата, од која тој потекнува или во друга соодветна заедница.

Контранаратив/порака: Пораки што нудат алтернативно гледиште на регрутирањето и пропагандата за екстремисти. Пораките може да дадат алтернативен одговор или патоказ за потенцијални регрутери кои може да бараат водилки или значење. Контранаративните пораки може исто така да целат кон деконструирање на екстремистички наративи и да обелоденат логички грешки.

Отпорност на заедницата: Способноста на заедницата да издржи, да одговори и да се заштити од широк спектар загрозувачки и негативни влијанија. [Забелешка: зависно од дизајнот/таргетот на програмата за „отпорност на заедницата“, овие напори може да се категоризираат како специфични за С/БНЕ или релевантни за С/БНЕ.]

Релевантни за С/БНЕ: ГО наведени во мапирањето се класифицирани како релевантни за С/БНЕ кога тие се ангажираат во активности кои индиректно ги тематизираат носителите на насилен екстремизам преку: зајакнување на младите и жените, владеење на правото, антикорупција, граѓански ангажман, човекови права, демократија, добро владеење, вокациски обуки, едукација, градење на доверба и ангажираност на заедницата и решавање на конфликти. Активности што се релевантни за С/БНЕ се оние чија намена не е превенција или борба против насилниот екстремизам, но сепак придонесуваат за намалување или градење отпорност на насилниот екстремизам.

АНЕКС III

ЗА ЦЕНТАР ЗА ЗАЕДНИЧКА ОСНОВА (ЦЗО)

Центар за заедничка основа (ЦЗО) работи во правец на помирување, меѓуетнички односи и стабилност на Западниот Балкан, почнувајќи во Македонија и подоцна проширувајќи се на Косово по избувнувањето на граѓанската војна. Иако тензиите меѓу заедниците никогаш не експлодираа во целосна граѓанска војна, како што тоа беше случај на Косово, Македонија беше на работ на граѓанска војна на почетокот од 2001 година, а остра поделба сè уште постои помеѓу етничките Македонци, Албанци, Турци и Роми. Тој работи со сите демографски групи, но посебно со деца и младинци во борба против предрасуди и стереотипи, ги вклучува во процесите за донесување одлуки и ја зајакнува младата генерација на лидери во општеството.

Мисијата на ЦЗО е да го трансформира начинот на кој луѓето и заедниците се справуваат со конфликтот, и тоа без негативни пристапи туку кон наоѓање соработливи решенија. ЦЗО работи со локални партнери за да изнајде соодветни културолошки средства за зајакнување на капацитетот на заедниците за справување со конфликтите на конструктивен начин: *да се разберат разликите и да се работи на сличностите односно заедничките особини*. Со користење иновативни алатки, како едукација, медиумска продукција - ТВ и радио емисии, огласи во јавните сервиси (ОЈС), олеснување, обука, музика и театар и работа на различни нивоа во општеството, ЦЗО се ангажира во прагматични долгорочни процеси за трансформација на конфликти. Тој креира различни проекти и иницијативи, дизајнирани да ја олеснат мултиетничката комуникација на сите општествени нивоа, да ја подобрат соработката меѓу заедниците, да промовираат мирен соживот и да го охрабруваат дијалогот меѓу културите во земјата.

Моментално ЦЗО ги спроведува следниве проекти:

- 1. „Заедниците на прво место: Креирање центар на граѓанското општество за спречување и борба против насилен екстремизам - од превенција до реинтеграција“**

Општата цел на овој проект да се развие центар за граѓанско општество на Западен Балкан (СБ) за да се зајакне граѓанските организации (ГО) да бидат поефективни и одговорни чинители и да ги подобрат своите капацитети за спроведување на проекти и дијалог со владите, влијаејќи врз политиката и донесувањето на одлуки во процеси што се однесуваат на спречување и борба против насилниот екстремизам (С/БНЕ) што води кон тероризам во регионот. Овој регионален проект е имплементиран во партнерство со *Форум МНЕ (Црна Гора), Центар за законски граѓански иницијативи (Албанија), Надеж и домови за деца (Босна и Херцеговина), Партнерс Косова - Центар за управување со конфликти (Косово), Културен центар ДамаД (Србија) и Центар за заедничка основа (Македонија),*

2. «Зајакнување на граѓанското општество за да изгради отпорност кај младите кон насилен екстремизам»

Проектот го спроведуваат Terre des homes од Тирана, Албанија во партнерство со Универзитетскиот колеџ Бедре, од Тирана, Албанија, Институтот за стратешки дијалог (ИСД) Лондон, Велика Британија и Центар за заедничка основа (ЦЗО) Скопје, Македонија во трите целни општини Елбасан, Поградец и Тирана. Главната цел на овој проект е да придонесе во обезбедување на активно учество на граѓанското општество во борбата против насилниот екстремизам преку градење на издржливост на младите во Албанија.

3. «Зајакнување на отпорноста на локалните заедници кон насилен екстремизам во Македонија»

Проектот има за цел да ја поддржи Националната стратегија и Акциониот план за борба против насилниот екстремизам преку јакнење на соработката меѓу локалните актери вклучувајќи граѓански, религиозни и младински лидери и локални/ централна власт за прашањата на С/БНЕ и со формирање на акциски тимови во рамките на три пилот општини: Чаир, Гостивар и Кичево. Најнапред се планира да се формираат Акциски тим во заедниците кои ќе соработуваат со општинските совети за развивање на локални акциони планови од градење на капацитети до младински дебати, и ќе се одвиваат со голем број заинтересирани страни во заедницата. Конечно, локалните ГО ќе бидат зајакнувани во своите капацитети со алатките и пристапите на С/БНЕ за одржливи локални акции. Свкупно, проектот ќе придонесе за ефективно спроведување на националната стратегија за С/БНЕ, обезбедувајќи ги клучните актери да координираат за да обезбедат стабилност во Македонија преку решенија кои ќе бидат локално управувани.

